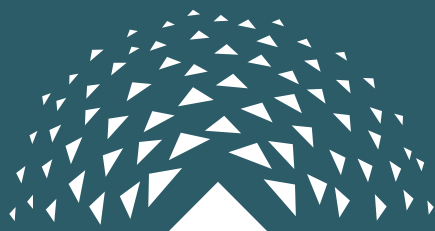

**Az ENSZ-szankciók hatása
a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságra**

The Impacts of UN Sanctions on
the Democratic People's Republic of Korea

MEZEI TIBOR

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Mezei Tibor, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.E-2021.16>

Összefoglalás: Bár az észak-koreai atomprogram kérdése a kilencvenes évek eleje óta napirenden van, és a problémát először bilaterális (USA–KNDK), majd multilaterális keretben (hatpárti tárgyalások) kísérelték meg kezelni, a nemzetközi közösség csak a KNDK első kísérleti atomrobbantását követően (2006) folyamodott a szankciós politika eszközéhez, hogy megakadályozza az észak-koreai nukleáris- és ballisztikusrakéta-program továbbvitelét. Ezen elemzés végigköveti a szankciós politika alakulását, megvizsgálja annak eredményességét, és végül kitekintést nyújt a jelenlegi helyzetre is.

Kulcsszavak: Észak-Korea, szankciók, non-prolifерáció, Kína–KNDK-kapcsolatok

Abstract: *Although the issue of North Korea's nuclear program has been on the agenda since the early 90's, and there have been attempts to resolve the problem in a bilateral (US-DPRK) as well as in a multilateral (Six-party talks) framework, the international community resorted to imposing sanctions on the DPRK with the aim to halt the further development of its nuclear and ballistic missile program only after North Korea conducted its first nuclear test in 2006. The present analysis follows how the sanctions regime against the DPRK unfolded, investigates how successful it has been, and, at last, provides an overview of the current situation.*

Keywords: North Korea, sanctions, non-proliferation, China-DPRK relations

BEVEZETÉS

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (KNDK) régóta vezeti az ENSZ-szankciók által sújtott államok ranglistáját, jelentősen megelőzve Iránt és Líbiát. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyetlen más országgal szemben sem hozott ilyen mennyiségben elítélő határozatokat, és nem léptetett életbe ennyire súlyos szankciókat az elmúlt két évtizedben. Ennek oka a KNDK nukleáris- és ballisztikusrakéta-programja, amely mind globális, mind regionális szinten komoly fenyegetést jelent a nemzetközi közösség számára napjainkban is. Globális szinten [non-prolifерációs](#) szempontból jelent kockázatot az egyre növekvő észak-koreai nukleáris arzenál. A KNDK az egyetlen állam, amely miután csatlakozott mind a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséghez (IAEA), mind az Atomsorompó-egyezményhez (Non-Proliferation Treaty), – 1977-ben, illetve 1985-ben – mindkettőből kilépett végül 1994-ben, illetve 2003-ban. Regionális szinten a KNDK nukleáris ambíciói komolyan veszélyeztetik [a kelet-ázsiai régió erőegyensúlyát](#), és ezzel végső soron a térség biztonságát ássák alá. Bár az érintett nagyhatalmak – Egyesült Államok, Kínai Népköztársaság, Oroszország és Japán – különböző mértékben érzékenyek az észak-koreai atomprogramra mint kockázati tényezőre, az politikai

és gazdasági szempontból egyaránt érdeke mindnyájuknak, hogy a KNDK fegyverkezési programja ne indítson be egy olyan láncreakciót, amely megingathatja a régió stabilitását.

2006 és 2017 között az [ENSZ Biztonsági Tanácsa tíz alkalommal fogadott el](#) egyhangú döntéssel szankciós határozatot Észak-Koreával szemben, és ezek közül hat meghozatalára a 2016–2017-es periódusban került sor. A szankciókat minden esetben a KNDK provokációi – jellemzően kísérleti nukleáris robbantások – váltották ki. Ahogy a KNDK láthatóan egyre messzebb jutott nukleáris arzenálja fejlesztésében – és egyre nagyobb hatóerejű atombombákat tesztelt –, a nemzetközi közösség továbbra is a szankciós politika fenntartásával próbálta megfékezni Észak-Koreát. Hozzá kell tenni, hogy az igazán szigorú, az észak-koreai gazdaságot is sújtó szankciós csomagokat csak a válság legélesebb periódusában, 2016–2017-ben vezették be, és – mint a későbbiekben erről szó lesz – ekkor sikerült valóban hatékonyan be is tartatni a hatályba lépett szankciókat. Az észak-koreai válság tehát a 2016–2017-es években tetőzött, azóta viszont az ENSZ Biztonsági Tanács nem fogadott el újabb szankciókat. Ez azzal magyarázható, hogy – váratlan módon – [2018–2019-ben egy enyhülési szakasz](#) követte a feszültség fokozódását, amikor is Kim Dzsongun, észak-koreai vezető részéről a párbeszédre való minden korábbinál nagyobb hajlandóság váltotta fel az előző évek durva provokációit. Az enyhülés ezen időszakában ismét beindult a Korea-közi párbeszéd, és történelminek tartott csúcstalálkozókra került sor Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke és Kim Dzsongun, a KNDK teljhatalmú első embere között [2018 júniusában Szingapúrban](#), illetve [2019 februárjában Hanoiban](#). A találkozók azonban Kim Dzsongun nem tudta elérni, hogy az amerikai fél támogassa legalább a szankciók részleges feloldását, ezért néhány hónap elteltével leépítette mind a Washingtonnal, mind a Szöullal folyó alsóbb szintű tárgyalásokat. Az utóbbi másfél évben Phenjan „várakozó álláspontra” helyezkedett, minden bizonnyal tovább folytatja nukleáris arzenálja fejlesztését, viszont tartózkodik a nemzetközi közösség provokálásától. A 2006 óta elfogadott szankciók hatályosak ma is, és a későbbiekben meg fogom vizsgálni, hogy jelenleg milyen szerepet játszanak az észak-koreai probléma kezelésében.

AZ ÉSZAK-KOREÁVAL SZEMBENI NEMZETKÖZI SZANKCIÓK ELŐZMÉNYEI

Érdemes röviden áttekinteni, hogy milyen előzmények vezettek ahhoz, hogy az ENSZ Biztonsági Tanácsa egyhangúlag az észak-koreai rezsimmel szemben bevezetendő szankciós politika mellett döntött. Vissza kell mennünk a hidegháború végéhez, amikor is a bipoláris világrend megszűntével biztonsági vákuumban találta magát a KNDK. Ez a percepció indította az

észak-koreai vezetést arra, hogy a nukleáris képességek fejlesztése irányába induljon el. Ekkor ugyan még a nemzetközi non-proliferációs rendszer tagja volt, de visszatekintve egyértelműnek tűnik, hogy nukleáris fegyverek előállítását célzó – bár még igencsak kezdetleges – programot indított el, és ez az Egyesült Államok figyelmét is felkeltette. Washington úgy ítélte meg, hogy kezelni kell a helyzetet, ugyanakkor az volt az általános vélekedés, hogy az észak-koreai rezsim összeomlása belátható időn belül bekövetkezik. Ezen okból végül is a Clinton-adminisztráció a diplomáciai megoldás mellett döntött, a KNDK pedig nyilvánvalóan érdekelt volt abban, hogy biztonsági garanciát csikarjon ki az akkor egyedüli szuperhatalomnak tekintett Egyesült Államoktól. Az 1994-ben megkötött kétoldalú [Keretegyezmény](#) (Agreed Framework) erősítette a KNDK biztonságérzetét és időt adott atomprogramja továbbvitelére. A Keretegyezmény azzal a tanulsággal is szolgált Phenjan számára, hogy a nukleáris kártya nemcsak védelmi-katonai szempontból használható, hanem a diplomáciai játszmákban is kijátszható. Az észak-koreai atomprogram [egyszerre növeli a rezsim biztonságát, és ad lehetőséget nyomásgyakorlásra a nemzetközi szintén.](#)

2002-ben ismét feléledt Washington gyanakvása, és azzal szembesítette Phenjant, hogy titokban az atomfegyver előállításához szükséges urándúsító programot készít elő. A KNDK az Atomsorompó-egyezmény felmondásával reagált. Ezt követően fogant meg a Bush-adminisztrációban a [hatoldalú tárgyalások](#) ötlete, amely multilaterális keretben – az Egyesült Államok, a Kínai Népköztársaság, Oroszország, Japán, a Koreai Köztársaság, valamint a KNDK részvételével – volt hivatott kezelni az észak-koreai nukleáris program kérdését. Peking vállalta a házigazda szerepét, és ezt követően, többszöri megszakításokkal, 2003 és 2009 között folytak a hatoldalú tárgyalások a probléma rendezése érdekében. Az első észak-koreai kísérleti atomrobbantásra is a hatoldalú tárgyalások egyik „szünetében” került sor 2006-ban; a KNDK a feszültség fokozásával kívánta javítani tárgyalási pozícióit. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa, válaszul az atombomba-tesztre, egyhangúlag meghozta az Észak-Koreával szembeni első szankciós határozatát (az 1718-as számút), amely megtiltotta az ENSZ tagállamainak, hogy közvetlenül vagy közvetve olyan technológiát és eszközöket adjanak el vagy szállítsanak a KNDK-nak, amelyek elősegítenék nukleáris- és ballisztikusrakéta-programjának folytatását. Emellett tilalom alá helyezték bármilyen nemű nehézfegyverzet, illetve azokhoz való alkatrészek, valamint luxustermékek KNDK-ba való eladását és szállítását. A határozat megtiltotta Észak-Koreának atomprogramja folytatását, ezen belül további kísérleti nukleáris robbantások és ballisztikusrakéta-kilövések végrehajtását. Bár 2007-ben a hatoldalú tárgyalások keretében mégis sikerült megállapodást kötni – amelyben a KNDK ígéretet tett a távlati, de végleges denuklearizációra – a „mézeshetek” időszaka nem tartott sokáig: 2009 elején Phenjan becsukta a kaput, és a multilaterális diplomáciai tárgyalások végleg befejeződtek.

A NEMZETKÖZI SZANKCIÓK ÉS AZ ÉSZAK-KOREAI ATOMPROGRAM

A KNNDK 2009 és 2017 között töretlenül folytatta nukleáris arzenáljának fejlesztését, amire a nemzetközi közösség a szankciós politika fenntartásával és a szankciók szigorításával reagált. Mint arra a fentiekben utaltam, minden alkalommal ugyanazon forgatókönyv szerint zajlott a szankciós határozatok meghozatala: a KNNDK provokációt hajtott végre, és erre az ENSZ Biztonsági Tanácsa újabb határozatot fogadott el Észak-Koreával szemben.

Miután hátat fordított a hatoldalú tárgyalásoknak, Észak-Korea elvégezte második atombomba-kísérletét 2009 májusában. Erre válaszul az ENSZ Biztonsági Tanácsa, 1874-es számú határozatában, megerősítette a korábbi szankciókat, és felhatalmazta az ENSZ tagállamait, hogy ellenőrizzék az Észak-Koreába tartó szárazföldi, tengeri és légi szállítmányokat, nem tartalmaznak-e tiltott termékeket. Nem meglepő, hogy ez a határozat nem tartotta vissza a 2011 végén hatalomra került harmadik generációs észak-koreai diktátort, [Kim Dzsongun](#) attól, hogy 2012 végén műholdat állítson Föld körüli pályára, bár tisztában volt azzal, hogy a nemzetközi közösség ezt az ENSZ BT határozatainak megszegéseként fogja értékelni, mivel haditechnikailag a műholdkilövés a tilalom alá helyezett ballisztikusrakéta-programhoz kapcsolódott. Az ENSZ Biztonsági Tanács 2087-es számú határozatában annyit tett hozzá érdemben a korábbi szankciókhoz, hogy vagyonlezárással büntette az észak-koreai atomprogramhoz kötődő személyeket és intézményeket. 2013-ban Phenjan újabb kísérleti atomrobbantást hajtott végre, mire az ENSZ BT 2094-es számú határozatában további importkorlátozásokat vezetett be, és tovább szigorította a KNNDK-val folytatható pénzügyi tranzakciók körét. Amikor 2016 elején az észak-koreai rezsim negyedik atombombáját tesztelte, a 2270-es számú BT-határozat teljes fegyverembargót rendelt el, és tovább szigorította az Észak-Koreába tartó szállítmányok ellenőrzését, valamint tovább korlátozta a pénzügyi kapcsolatokat.

A nemzetközi szankciós politika „félidejéhez” érkezünk el ezzel a BT-határozattal, mind a határozatok mennyiségét tekintve – mivel 2016 második felében és 2017 folyamán ugyanannyi szankciós határozatot fogadtak el, mint előtte 2006 és 2016 között –, mind pedig, és ez a sokkal lényegesebb változás, a szankciós rezsim jellegét és célkitűzéseit illetően. Ugyanis a szankciós politika eredeti törekvése az volt, hogy megakadályozza az észak-koreai nukleáris- és ballisztikusrakéta-program további fejlesztését, vagyis azt, hogy Phenjan a nukleáris fegyverek előállításához szükséges felszereléshez és eszközökhöz jusson. 2016-ra viszont egyértelműen kiderült, hogy a szankciók ellenére folyamatosan haladt előre az atomprogram, és a KNNDK már önerőből is képes továbbfejleszteni és bővíteni nukleáris arzenálját. A 2016 szeptemberében végrehajtott ötödik nukleáris kísérleti robbantást követően a szankciós politika

szintet lépett, és nem egyszerűen a KNDK nukleáris beruházásainak korlátozását célozta meg, hanem gazdasági nyomás alá helyezte a rezsimet. Az volt a célkitűzés, hogy az észak-koreai gazdaság kivéreztetésével rákényszerítse a rezsimet atomprogramja leállítására.

A 2016 novemberében elfogadott 2321-es számú határozat korlátozta a szén és a vasérc Észak-Koreából való importját, valamint megtiltotta számos ásványkincs, köztük a réz, nikkel, ezüst és cink exportját Észak-Koreába. A KNDK azonban tovább emelte a tétet, és 2017 júliusában interkontinentális ballisztikusrakéta-kilövésével provokálta a nemzetközi közösséget. Ezt szakértők áttörésként értékelték az észak-koreai ballisztikusrakéta-fejlesztési program tekintetében, mivel az interkontinentális rakéták hatótávolsága jóval meghaladja a „sima” ballisztikus rakétákét, és akár az amerikai kontinenst is elérhetik. Az ENSZ BT 2371-es számú határozatában, erre válaszul, teljes tilalom alá helyezte a szén, a vas/vasérc, az ólom/ólomérc, valamint a tengeri élelmiszer (seafood) Észak-Koreából történő importját; ez a szankciós csomag már valóban komolyan érintette a KNDK gazdaságának működését. [Kim Dzsongun](#) észak-koreai vezető azonban tovább növelte a feszültséget a [2017 szeptemberében](#) végrehajtott, minden eddiginél nagyságrendekkel nagyobb hatóerejű nukleáris teszttel, amire a szankciók további szigorításával reagált a nemzetközi közösség; a 2375-ös számú BT-határozat teljesen letiltotta a földgázexportot, valamint a textilárúk KNDK-ból történő importját. Ezen kívül évi kétmillió hordóban korlátozta a kőolaj-finomítás termékeinek Észak-Koreába való kivitelét. Ezek után a KNDK újabb interkontinentális ballisztikus rakétát lőtt ki, amire minden korábbinál szigorúbb szankciós csomagot fogadott el az ENSZ Biztonsági Tanácsa. A 2397-es számú határozat kétmillióról 500 ezer hordónyira csökkentette az Észak-Koreába exportálható kőolaj-finomított termékek mennyiségét, megtiltotta a gépipari és közlekedési eszközök importját, valamint kötelezte az ENSZ tagállamait, hogy azonnali hatállyal – de legkésőbb két éven belül – számolják fel az észak-koreai vendégmunkások foglalkoztatását. Az észak-koreai munkaerő „exportálása” jelentős bevételi forrást jelentett Phenjan számára, tehát ennek az elapasztása érzékenyen érintette a rezsimet. A nemzetközi közösség elszántságát mutatta, hogy ezúttal a határozat előírta a kőolajalapú import további csökkentését arra az esetre, ha a KNDK újabb nukleáris tesztet vagy interkontinentális ballisztikusrakéta-kilövést hajtana végre. A 2016–2017-ben elfogadott korlátozások és tiltások tehát fordulatot jelentettek a szankciós politikában: míg a korábbi szankciók célja az volt, hogy megakadályozzák a KNDK hozzáférését a nukleáris- és ballisztikusrakéta-program további fejlesztéséhez szükséges eszközökhöz és anyagokhoz, ezúttal az észak-koreai gazdaságot célozták meg a szankciók annak érdekében, hogy tárgyalóasztalhoz kényszerítsék a rezsím teljhatalmú vezetőjét, Kim Dzsongunt. Érdemes még megemlíteni, hogy az [Európai Unió](#) saját, ún. autonóm szankciókat is életbe léptetett (2009-től kezdődően), amelyek lényegében a szankció alá eső személyek és intézmények körének

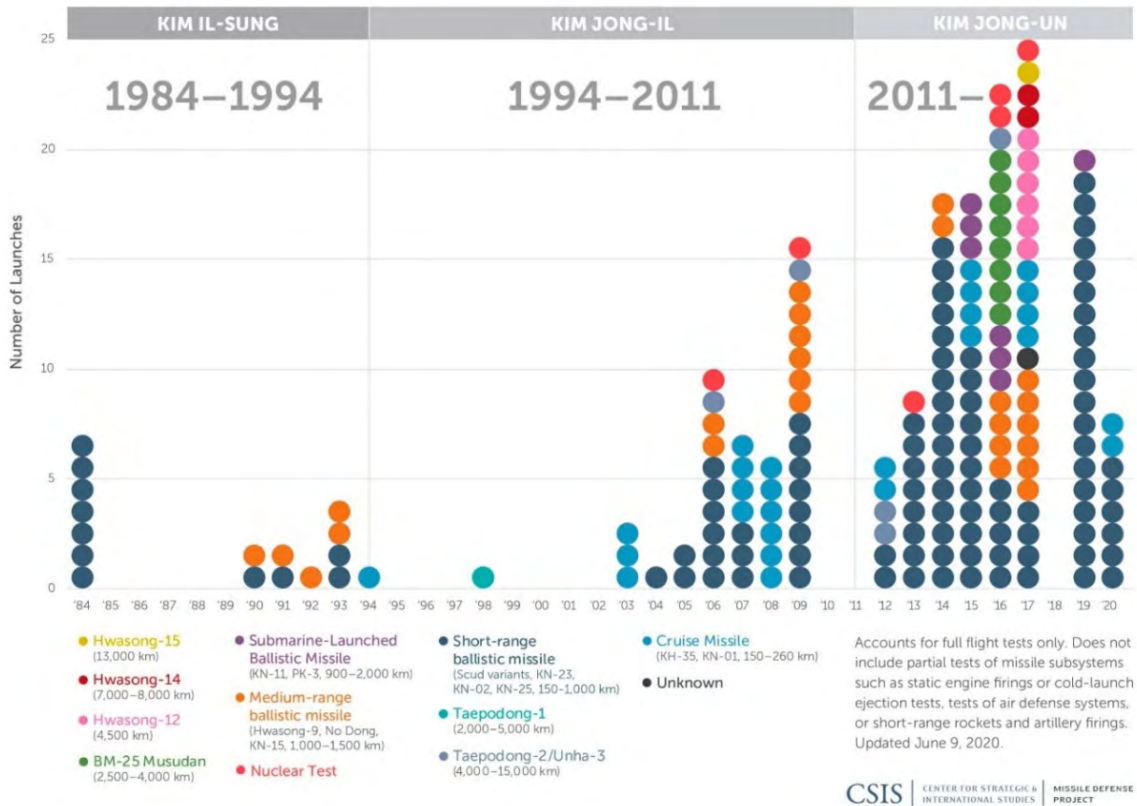

bővítését jelentik az ENSZ BT határozataihoz képest. Ezen kívül az Egyesült Államok, Japán, Ausztrália és a Koreai Köztársaság is elrendelt többletkorlátozásokat Észak-Koreával szemben.

Mielőtt megvizsgálánk, hogy a nemzetközi szankciók milyen hatást értek el, és hogy mennyiben sikerült betartatni a szankciókat, vessük egy pillantást az észak-koreai atomprogramra stratégiai-hadászati szempontból. A KNDK vezetése egyértelműen aspirált nukleáris fegyverek birtoklására a bipoláris világrend felbomlása óta, és ahogy a konvencionális fegyverek terén Észak-Korea egyre jobban lemaradt még Dél-Koreához képest is, úgy egyre nagyobb hangsúlyt kapott a védelmi célú nukleáris képességek fejlesztése. Az észak-koreai atomprogram eredményessége három összetevőből áll hadászati szempontból. Először is megfelelő hatóerejű atombombát szükséges kifejleszteni, másodsor megbízható célzórendszerrel rendelkező ballisztikus rakétákkal kell rendelkezni, és azután jön a kettő összekombinálása: miniatürizált atomtöltetek szerelése a rakétákra, és ezek hatékony célba juttatása. A KNDK megnövelte a ballisztikusrakéta-kilövések számát az első kísérleti atomrobbantást követően, de igazából Kim Dzsongun „pörgette fel” a rakéta-programot a 2014–2017 közötti időszakban (1. ábra). Ami a kísérleti nukleáris robbantásokat illeti, a KNDK minden egyes teszttel növelni tudta a robbantás hatóerejét, ugyanakkor az első öt robbantás ereje nem érte el az amerikai hadsereg által Hirosimára és Nagaszakira dobott bombák erősségét. Különösen az első robbantást tekintette számos szakértő lényegében kudarcnak. Ugyanakkor, mint a fentiekben utaltunk rá, az eddigi utolsó, vagyis a hatodik nukleáris teszt megmutatta, hogy a rezsím képes előállítani valóban hatékony, a hirosimai atombombánál megközelítőleg tízszer nagyobb hatóerejű bombát. Mindazonáltal, a fentiek fényében bizonyossággal megállapítható, hogy a 2006-ban végrehajtott első atomrobbantás előtt a KNDK nem rendelkezett nukleáris fegyverekkel, és így atomprogramja nem is jelenthetett számottevő fenyegetést Japán vagy a Koreai Köztársaság számára. Bár a [KNDK 2012-ben atomhatalomként definiálta magát](#) egy alkotmánymódosítás keretében, akkor még bizonyosan nem rendelkezett azzal a harcászati képességgel, hogy rakétára szerelt miniatürizált atombombát juttasson el bárhová. (Természetesen légi vagy vízi járművel is meg lehet kísérni bombák eljuttatását, de az ilyen módszerek hadászati értéke nem túl nagy.) Az észak-koreai nukleáris- és ballisztikusrakéta-program csupán 2017-ben ért el oda, hogy komolyabb nukleáris bombát tudott előállítani, és viszonylag hatékony ballisztikus rakétákat volt képes kifejleszteni. Mint korábban már említettem, 2017 júliusában teszteltek először interkontinentális ballisztikus rakétát; és ez már 7-8000 kilométeres távolságban található célpontot is képes elérni. Ugyanakkor a szakértők a mai napig vitatkoznak azon, hogy a KNDK képes-e miniatürizált atomtöltetet szerelni a rakétáira – és külön kérdés, hogy meg tudják-e oldani ezt a nagy hatótávolságú rakéták kilövése esetében, – mivel erről nem rendelkezünk biztos információkkal.

1. ábra
Észak-Korea rakétakísérletei

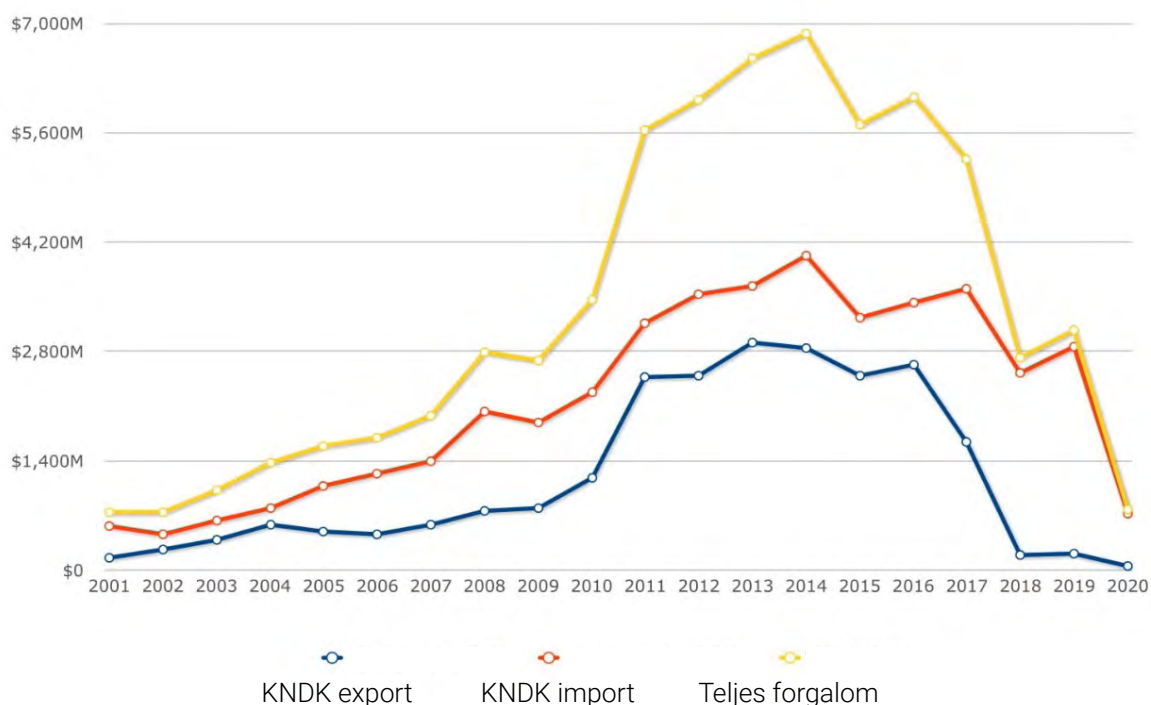
A NEMZETKÖZI SZANKCIÓK BETARTATÁSÁNAK ÉS HATÁSÁNAK KÉRDÉSE

Nem véletlenül nevezik Észak-Koreát „remetekirályságnak”, hiszen ez a címke találó az ország kormányformáját illetően is, amely örökletes abszolút monarchiának tekinthető, és ugyanakkor jól érzékelteti a KNDK még válságmentes időszakban is végletesen elszigetelt állapotát. Az észak-koreai rezsim már a hatvanas években célul tűzte ki a gazdasági autarkiát mint ideális állapotot, bár a hidegháború korszakában valamelyest beintegrálódtak a szovjet blokk külkereskedelmi vérkeringésébe, és kialakultak kereskedelmi kapcsolatok az ázsiai „szocialista országokkal” is, elsősorban természetesen a [Kínai Népköztársasággal](#). A bipoláris világrend összeomlása nemcsak a kelet-európai, hanem a kínai reláció vonatkozásában is a külkereskedelem volumenének drasztikus visszaesését hozta. A 2000-es évek elejétől viszont a kínai gazdaság óriási fellendülése maga után vonta a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatok fejlődését is (2. ábra). 2010-től

pedig meredek emelkedést láthatunk, és 2013-ig csaknem megduplázódott a két ország közötti kereskedelem volumene. Ez a látványos növekedés egyértelműen politikai okokra vezethető vissza. [Kim Dzsongil](#), uralkodásának utolsó két esztendejében, 2010–2011 folyamán négyszer tett hivatalos látogatást Pekingben; ugyanannyi alkalommal, mint az azt megelőző másfél évtizedben. Ehhez még hozzá kell tenni, hogy 2010-ben lett a Kína-barátnak tekintett [Csang Szongthek](#) az ország második embere. A 2010–2013 közötti időszakban kezdődött meg az észak-koreai munkások Kínában való szervezett foglalkoztatása, (természetesen észak-koreai állami vállalatokon keresztül). Korábban említettem, hogy a 2017-ben hozott, a KNDK-ra vonatkozó eddigi utolsó ENSZ BT-határozat megtiltotta az észak-koreai munkaerő exportját; becslések szerint a vendégmunkások fele ekkor Kínában dolgozott.

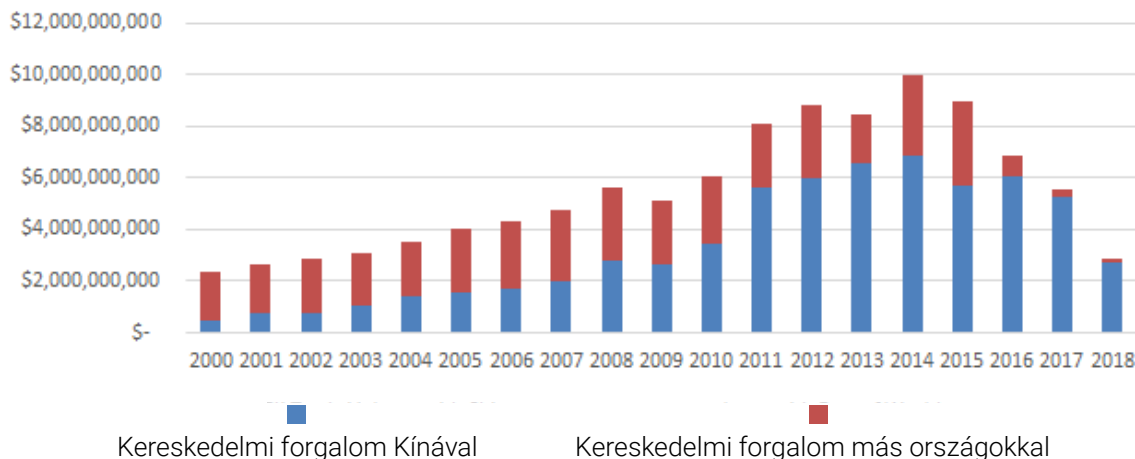
2.ábra
Kína–KNDK kétoldalú áruforgalom

Megállapítható továbbá (3. ábra), 2010-től érvényesült az a tendencia is, hogy a KNDK teljes külkereskedelmének egyre jelentősebb hányadát fedte le a kínai reláció, és ez az arány elérte a 90 százalékot 2016–2017 válságidőszakára. Ebből kifolyólag [kulcsszerep jutott Pekingnek](#) abban, hogy az ENSZ-szankciók megfelelő hatást gyakoroljanak az észak-koreai gazdaságra. Vizsgáljuk meg tehát a két ország közötti kereskedelmi kapcsolatok alakulását a 2016–2017-ben életbe léptetett szankciók hatékonysága szempontjából.

3. ábra

A Kínával való kereskedelem aránya regisztrált adatok alapján, 2000-2018.

A fentiekben már említettem, hogy a KNDK-val szembeni ténylegesen „húsba-vágó” szankciókat 2016 novemberében fogadta el a nemzetközi közösség, és ezeket szigorította még további négy ENSZ BT-határozat 2017 folyamán. Megállapítható, hogy a Kína és a KNDK közötti kereskedelem 2016-os volumenében még nem érhető tetten a szankciók hatása, viszont 2018-ban már több mint a felével csökkent a kétoldalú kereskedelem a két évvel korábbi szinthez képest (6056 millió dollárról 2722 millióra). 2017 februárjában Peking bejelentette, hogy leállítja az év hátralevő részében az Észak-Koreából érkező szénimportot. Az üzemanyagárak szárnyalása a KNDK-ban szintén azt mutatta, hogy Kína érvényt szerez a kőolaj eladására vonatkozó korlátozásoknak. A 2017 szeptemberében elfogadott szankciós csomag, többek között, teljes tilalmat rendelt el az észak-koreai textiltermékek behozatalát illetően, és [a kínai vámhivatal adatai szerint azóta meg is szűnt az észak-koreai textilimport](#). Ugyanakkor az a tény, hogy a KNDK továbbra is – legálisan, mivel a szankciók nem érintik – importált szövetet Kínából, azt mutatja, hogy nem állt le az észak-koreai textilipar működése. Ez átvezet minket a szankciók megkerülésének kérdéséhez. A tiltott áruk csempészésének komoly hálózata alakult ki az elmúlt évtizedekben Észak-Koreában, elsődlegesen Kína irányába. Az észak-koreai államapparátus tulajdonképpen a kezdettől fogva jelentős mértékben „részt vett” a csempészhálózatban, mert enélkül az nem működhetett volna eredményesen. A gazdasági szankciók minden bizonnyal rákényszerítették a rezsimet, hogy kezdeményezőként közvetlenül is részt vállaljon a szankcionált termékek csempészésében. A pekingi vezetést viszont ebben az időszakban két tényező is arra motiválta, hogy együttműködjön a szankciók betartatásában, beleértve a csempészhálózatok elleni küzdelmet is. Az egyik, hogy addigra mélypontra kerültek

a kínai–észak-koreai kapcsolatokat. [Kim Dzsongun](#) szinte közvetlenül hatalomra kerülésétől fogva folyamatosan dacolt Pekinggel: 2013 decemberében kivégeztette a rezsim második emberét, a Kína-barátnak tekintett Csang Szongtheket, 2014-től minden évben rekordmennyiségű ballisztikus rakétát lőtt ki, 2016-ban két kísérleti nukleáris robbantást is végrehajtott egy éven belül, majd 2017 elején meggyilkoltatta Makaóba emigrált féltestvérét, Peking védencét. A másik faktor [Donald Trump elnök fenyegetése](#), hogy „minden opcióra nyitott” az egyre erőteljesebb észak-koreai nukleáris ambíciók megfékezése érdekében. Láthatólag a nemzetközi közösség is egyre inkább beállt Washington mögé, hiszen a veszélyérzet csak fokozódott a KNDK provokatív magatartása miatt. A pekingi vezetés úgy értékelte a helyzetet, hogy ideje „észhez téríteni” Észak-Koreát, mielőtt még az a regionális biztonságot akut módon veszélyeztető lépéseket tenne meg.

Bár a szakértők között komoly vita zajlik erről, a fentiek alapján amellett érvelnek, hogy a szankciós nyomás – egyéb tényezők mellett – szerepet játszott abban, hogy 2018 elejétől Kim Dzsongun nyitottnak mutatkozott a párbeszédre, majd kész volt tárgyalóasztalhoz ülni. Az enyhülés mondhatni legtartósabb eredményének tekinthetjük a Peking és Phenjan közötti viszony normalizálódását, mivel a KNDK 2019 második felétől kezdve a korábbi szintre süllyesztette vissza mind a Korea-közi, mind az Egyesült Államokkal való együttműködést. A Kínával való politikai kapcsolatok javulása dacára 2018-ban a kétoldalú kereskedelem a 2008-as szintre zuhant vissza. Erről a szintről kismértékben emelkedett 2019-ben, majd ahhoz képest 80 százalékponttal csökkent 2020-ban, vagyis a kereskedelem volumene oda esett vissza, ahol 2002–2003 táján volt. Ez azonban már egy másik történet, ugyanis annak volt betudható ez a drasztikus visszaesés, hogy a KNDK [2020 januárjában lezárta a Kínával közös államhatárát](#) a koronavírus-járvány átterjedését megakadályozandó.

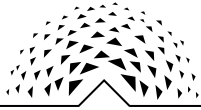
KONKLÚZIÓ

Bár az észak-koreai nukleáris ambíciók kérdése a kilencvenes évek eleje óta napirenden van, és a problémát először bilaterális (USA–KNDK), majd multilaterális keretben (hatpárti tárgyalások) kísérelték meg kezelni, a nemzetközi közösség csak a KNDK első kísérleti atomrobbantását követően (2006) folyamodott a szankciós politika eszközéhez, hogy megakadályozza az észak-koreai nukleáris program továbbvitelét. A szankciós politika tíz év alatt (2006–2016) az egyre szigorúbb korlátozások bevezetésével sem tudta meggátolni a nukleáris- és ballisztikusrakéta-program előrehaladását, ezért sikertelennek tekinthető. Ez alatt az idő alatt a KNDK olyan haditechnikai szintre jutott, hogy képessé vált saját erőből folytatni nukleáris arzenálja fejlesztését. Az eddigi legmélyebb válság során, 2016–2017-ben, megváltozott a nemzetközi közösség hozzáállása – nevezhetjük ezt a periódust a szankciós politika második

fázisának – és az ENSZ Biztonsági Tanács egyre szigorúbb gazdasági szankciókkal sújtotta az észak-koreai gazdaságot annak érdekében, hogy ellehetetlenítse a nukleáris fegyverek fejlesztésének további folytatását. Jóllehet számos elemző ekkoriban is vitatta a szankciók hatékonyságát, önmagában Észak-Korea külkereskedelmi forgalmának drasztikus zuhanása 2017–2018-ban arra enged következtetni, hogy a gazdasági szankciók – egyéb tényezők mellett – mégiscsak hozzájárultak ahhoz, hogy Kim Dzsongun végül is késznek mutatkozott a párbeszédre. Peking együttműködése nyilvánvalóan kulcsfontosságú volt a szankciók betartatásában, hiszen a KNDK kereskedelmének mintegy 90 százaléka Kínával zajlott. A válsághelyzet 2018–2019-es enyhülésének fényében mindenesetre nehezen lehetne érvelni amellett, hogy a szankcióknak semmilyen hatásuk sem volt az észak-koreai magatartás megváltoztatásában.

A szankciók hatékonyságának kérdését az enyhülési politika leépülésének napjainkig tartó időszakában (2019–2021) alapvetően befolyásolja a koronavírus-járvány megjelenése. Kim Dzsongun ugyanis 2020 folyamán, a pandémia Észak-Koreára való átterjedését megakadályozandó, [lezárta a határokat, és ezzel országát jobban elszigetelte a külvilágtól](#), mint arra bármilyen szankciós rezsím képes lenne. Az észak-koreai állampárt [idén januárban tartott 8. kongresszusán](#) elhangzottak csak megerősítették, hogy Kim Dzsongun továbbra is fenntartja izolációs politikáját. Kim Dzsongun bemutatta a most kezdődő ötéves tervet, amelynek keretében a gazdasági centralizációhoz való visszatérést és a piaci mozgások visszafogását hangsúlyozta. A gazdaságpolitika kapcsán költségcsökkentésről és nem növekedésről beszélt, ami a nadrágszjív további összehúzását vetíti előre. Észak-Koreának nincsenek tartalékai, tehát mindez felveti a gazdasági összeomlás lehetőségét. Ez azonban nem jelenti feltétlenül egyben a rezsím összeomlását, mivel a KNDK átvészelt már egy többszáz ezer ember halálát okozó éhínségbe torkolló gazdasági válságot is a kilencvenes évek közepén. Nem lehet kétségünk afelől, hogy Kim Dzsongun is kész lenne ezt az árat megfizetni a rezsím és a Kim-dinasztia túlélése érdekében.

Abból, hogy a KNDK a bezárkózásra és az önellátásra rendezkedik be, az következik, hogy nem várható komoly tárgyalási készség Kim Dzsongun részéről, hiszen a nemzetközi közösség nemigen tud mit felajánlani számára a denuklearizációért cserébe. Ebből az is következik, hogy a nemzetközi közösségnek nem érdemes megfontolnia a szankciók enyhítését, mert jelenlegi gazdaságpolitikája Észak-Koreát minden szankciónál súlyosabban sújtja. Más szóval, a szankcióknak nincs igazán tétjük vagy tárgyalási értékük a mostani helyzetben. Bár Kim Dzsongun a januári pártkongresszuson a nukleáris arzenál további bővítéséről szónokolt, igencsak kérdéses, hogy a KNDK mennyire lesz erre képes az egyre romló gazdasági körülmények közepette. Jó hír, hogy a bezárkózásra és önellátásra való felkészülés programja mellett a KNDK nem igazán érdekelt nukleáris tesztekkel provokálni a szomszédait,

különös tekintettel a Kínai Népköztársaságot. Bár Peking tolerálni látszik azt a tényt, hogy Phenjan nukleáris arzenállal rendelkezik, bizonyosan rossz néven venné, ha a KNDK kiprovokálna a 2016–2017-eshez hasonló újabb válságot. A Pekinggel való jó viszony fenntartása arra motiválhatja Kim Dzsongunt, hogy tartózkodjon a feszültség növelésétől. Az a leoptimistább scenárió, hogy a tárgyalási feltételekre való vitatkozással megőrizhető és meghosszabbítható a jelenlegi „kisfeszültségű” állapot; az idő nem Észak-Koreának dolgozik.